

EBA/GL/2023/07

27 ноември 2023 г.

Насоки за изменение на Насоки EBA/GL/2021/16

относно характеристиките на рисково базирания подход при надзора на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма и мерките, които да бъдат взети при упражняване на надзор въз основа на чувствителността към риск съгласно член 48, параграф 10 от Директива (ЕС) 2015/849 (Насоки за рисково базиран надзор)

1. Спазване на насоките и задължения за докладване

Статут на настоящите насоки

1. Настоящият документ съдържа насоки, издадени съгласно член 16 от Регламент (ЕС) № 1093/2010¹. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 компетентните органи и финансовите институции трябва да полагат всички усилия за спазване на насоките.
2. В насоките е представено становището на Европейския банков орган (ЕБО) за подходящите надзорни практики в Европейската система за финансов надзор или за това как следва да се прилага правото на Съюза в дадена област. Компетентните органи, както са определени в член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, за които се отнасят тези насоки, трябва да ги спазват, като ги включат в практиките си по подходящ начин (напр. чрез изменение на правната рамка или надзорните процеси), включително когато насоките са насочени основно към институциите.

Изисквания за докладване

3. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 компетентните органи са длъжни да уведомят ЕБО дали спазват или възнамеряват да спазват настоящите насоки или, в противен случай — да изложат причините за неспазването им най-късно до 13.05.2024. Ако в посочения срок не постъпи уведомление, ЕБО ще счита, че компетентните органи не спазват насоките. Уведомленията трябва да се изпращат чрез подаване на формуляра, достъпен на уебсайта на ЕБО, като се посочи референтен номер „EBA/GL/2023/07“. Уведомленията трябва да се подават от лица, имащи подходящи правомощия да отчетат спазване от името на техните компетентни органи. Всяка промяна в статута на спазването също се докладва пред ЕБО.
4. Уведомленията се публикуват на уебсайта на ЕБО в съответствие с член 16, параграф 3.

¹ Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията (ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 12).

2. Предмет, обхват и определения

Адресати

5. Настоящите насоки са предназначени за компетентните органи, посочени в член 4, параграф 2, подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1093/2010.

3. Въвеждане

Дата на влизане в сила

6. Настоящите насоки се прилагат от 30 декември 2024 г.

4. Изменения

i. Изменения в „Предмет, обхват и определения“

7. Точка 5 се изменя, както следва:

„В настоящите насоки са определени в съответствие с член 48, параграф 10 от Директива (ЕС) 2015/849² и член 36, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2023/1113³ характеристиките на рисково базирания подход при надзора на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма (БИП/БФТ) и стъпките, които компетентните органи следва да предприемат, когато извършват надзор на БИП/БФТ въз основа на отчитане на риска.“

8. Точка 8 се изменя, както следва:

„Освен ако не е посочено друго, термините, използвани и определени в Директива (ЕС) № 2015/849 и Регламент (ЕС) 2023/1113, имат същото значение в настоящите насоки. В допълнение, за целите на настоящите насоки се прилагат следните определения:“

ii. Изменения на „Насока 4.1: Прилагане на модел на рисков базиран надзор (РБН)“

4.1.3 Оценявани субекти

9. Точка 19 се изменя, както следва:

„Когато компетентен орган знае или има сериозни основания да подозира, че рискът, свързан с отделна кредитна институция или финансова институция в група от дружества, се различава значително от този, свързан с други кредитни институции или финансови институции в тази група, компетентният орган следва да изключи тази кредитна институция или финансова институция от групата и да я оценява или индивидуално, или като част от различна група от кредитни институции или финансови институции, които са изложени на сходно ниво на риск от ИП/ФТ. Изключването от група от дружества следва да включва, наред с другото, обстоятелства, при които:

- кредитната институция или финансовата институция е собственост на лица, чиято почтеност е под съмнение по причини, свързани с ИП/ФТ; или
- рамката за вътрешен контрол на кредитната институция или финансовата институция е със сериозни недостатъци, което оказва въздействие върху рейтинга

² Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2006/70/ЕО на Комисията (ОJ L 141, 5.6.2015 г., стр. 73—117).

³ Регламент (ЕС) 2023/1113 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2023 г. относно информацията, придружаваща преводите на средства и прехвърлянията на определени криптоактиви, и за изменение на Директива (ЕС) 2015/849 (преработен текст) (ОВ L 150/ 9.6.2023 г., стр. 1).

- на остатъчния риск на кредитната институция или финансовата институция; или
- кредитната или финансовата институция е въвела значителни промени в своите продукти или услуги, или може да е комбинирала тези промени с промени в каналите за доставка, клиентската си база или различни географски области, в които се доставят услугите или продуктите.

При оценяването на тези точки компетентните органи следва да вземат предвид оценките за пригодност, извършени съгласно пруденциалните рамки, и по-специално, когато е приложимо, оценките във връзка с пригодността на членовете на управителния орган и на ръководителите на функциите по вътрешен контрол, включително оценките, извършени съгласно съвместните насоки на ЕОЦКП и ЕБО относно насоките за надеждност и пригодност⁴ и Насоките на ЕБО относно вътрешното управление⁵.

Когато става дума за доставчици на услуги за криптоактиви, компетентните органи следва да обмислят прилагането на раздели 1, 2, 3 и 5 от дял II, раздел 6 от дял III, раздели 8 и 9 от дял IV и дял V от Насоките на ЕБО относно вътрешното управление на инвестиционните посредници⁶ за целите на БИП/БФТ.⁷

4.1.4 Сътрудничество

10. Точка 22 се изменя, както следва:

„Компетентните органи следва да преценят целта на своето сътрудничество и обмен на информация с други заинтересовани страни, и въз основа на това да определят най-ефективния начин за това сътрудничество, тъй като един и същи подход може да не е подходящ при всички обстоятелства. Компетентните органи следва по-специално да гарантират, че си сътрудничат ефективно с органите, които отговарят за провеждането и пруденциалния надзор на един и същ оценяван субект.“

- iii. **Изменения на „Насока 4.2: Етап 1 — Идентифициране на рисковите и смекчаващите фактори“**

4.2.2 Източници на информация

11. В точка 31 се добавят следните нови подточки:

„к) резултати от анализа на един или повече усъвършенствани аналитични инструменти; или“

⁴ Съвместни насоки на ЕОЦКП и ЕБО относно оценката на пригодността на членовете на ръководния орган и лицата, заемащи ключови позиции съгласно Директива 2013/36/ЕС и Директива 2014/65/ЕС, [EBA/GL/2021/06](#).

⁵ Насоки на ЕБО относно вътрешното управление съгласно Директива 2013/36/ЕС, [EBA/GL/2021/05](#).

⁶ Насоки на ЕБО относно вътрешното управление съгласно Директива (ЕС) 2019/2034 [EBA/GL/2021/14](#).

⁷ Това не засяга член 68 от Регламент (ЕС) 2023/1114 (MiCA) относно правилата за управление на доставчиците на услуги за криптоактиви.

„л) уведомления за многократно неизпълнение от доставчици на платежни услуги или от доставчици на услуги за криптоактиви, подадени до отговорните компетентни органи в съответствие с член 8, параграф 2, член 12, параграф 2, член 17, параграф 2 и член 21, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2023/1113, доколкото тези доставчици попадат в надзорния обхват на компетентния орган.“

4.2.5 Секторни рискови фактори, свързани с ИП/ФТ

12. Точка 37 се изменя, както следва:

„Компетентните органи следва да разбират добре рисковите фактори, които са от значение за всички сектори под техния надзор. За да определят съответните рискови фактори в съответните сектори, компетентните органи следва първо да определят секторите под техен надзор. За да си съставят мнение за секторите, компетентните органи следва да направят справка с категориите задължени субекти в съответствие със списъка на институциите, предоставен в определението за кредитни и финансови институции съгласно член 3, параграфи 1 и 2 от Директива (ЕС) 2015/849.“

13. Точка 38 се изменя, както следва:

„В зависимост от размера на сектора и естеството на оценяваните субекти в него, компетентните органи следва да обмислят допълнително разделяне на секторите на подсектори. Това може да е необходимо, когато даден сектор е съставен от оценявани субекти, които са много различни, тъй като значителен дял от оценяваните субекти имат сходни характеристики и бизнес модели, които ги отличават от останалата част от сектора. Сходните характеристики включват, но не се ограничават до вида на предлаганите продукти и услуги, използваните механизми за доставка и вида на обслужваните клиенти. Примерите за подсектори включват: доставчици на услуги по налични парични преводи, частни банки, брокерски дружества и борси за криптоактиви, които представляват съответно подсектори на платежни институции, кредитни институции, инвестиционни посредници и доставчици на услуги за криптоактиви. За да си съставят мнение за секторите и подсекторите, както и за специфичните им характеристики, компетентните органи следва да направят справка с дял II от насоките на ЕБО относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ.“

4.2.6 Видове информация, необходима за определяне на рисковите фактори

14. В точка 41 се добавя подточка л):

„л) когато използването на технология, като например технологията на разпределения регистър (TRP) или функциите за повишаване на анонимността, е от съществено значение за бизнес модела и дейността на сектора или подсектора, въздействието на тази технология върху експозицията на сектора или подсектора на риск от изпиране на пари и финансиране на тероризма.“

15. Точка 44, подточка в) и подточка е) се изменят, както следва:

„в) естеството и сложността на предоставяните продукти и услуги и вида на извършваните операции;“

„е) географската област на дейностите, по-специално ако те са свързани с високорискови трети държави ⁸, включително, ако е приложимо, държавите по произход или установяване на значителна част от клиентите на оценявания субект, както и географските връзки на неговите акционери или действителни собственици с квалифицирано участие;“

16. В точка 45, подточка а) се добавя следното тире:

„v) от усъвършенствани инструменти за анализ и платформи, при които услугите на оценявания субект се предоставят чрез TPP или технологията на блоковата верига.“

iv. Изменения на „Насока 4.3: Етап 2 — Оценка на риска“

4.3.3 Индивидуални оценки на риска

17. Точка 59, подточка а) се изменя, както следва:

„а) дали са въведени и се прилагат системите и механизмите за контрол на БИП/БФТ, посочени в член 8, параграф 4 и член 19а от Директива (ЕС) 2015/849. Тези механизми за контрол следва да бъдат достатъчно всеобхватни и съизмерими с рисковете от ИП/ФТ;“

v. Изменения на „Насока 4.4: Етап 3 — Надзор“

4.4.2 Надзорна стратегия

18. Точка 78, подточка д) се изменя, както следва:

„д) да се определят ресурсите за надзор, необходими за изпълнение на надзорната стратегия, и да се гарантира, че разполагат с достатъчно ресурси. При определяне на необходимите ресурси компетентните органи следва също така да вземат предвид технологичните ресурси, от които се нуждаят, за да изпълняват ефективно функциите си, по-специално когато технологията е от съществено значение за начина на функциониране на конкретните сектори;“

⁸ Насоки на ЕБО съгласно член 17 и член 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно комплексната проверка на клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид при оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки („Насоки относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ“) [EBA/GL/2021/02](#).

4.4.4 Надзорни инструменти

19. Точка 94 се изменя, както следва:

„В някои случаи компетентните органи следва да преценят дали съчетаването на два или повече инструмента може да е по-ефективно. Това включва ситуации, в които компетентният орган има притеснения относно точността на информацията, получена по време на дистанционни прегледи или като част от справки във връзка с БИП/БФТ. В такива случаи може да е необходимо компетентните органи да проверят тази информация чрез проверка на място, която обикновено се състои от елементи, като например извадки от сделки и досиета на клиенти, както и интервюта с ключов персонал и членове на ръководния орган. Компетентните органи следва да могат да осъществяват, когато е необходимо, ad hoc проверки, които не са част от тяхната надзорна стратегия и план. Нуждата от такива проверки може да бъде породена от конкретно събитие, което може да изложи сектора/подсектора или оценяваните субекти на повишен риск от ИП/ФТ, или от значителни промени в експозицията към риск от ИП/ФТ на сектора/подсектора или оценяваните субекти, или може да възникне в резултат на установяването от страна на компетентния орган на определена информация, включително чрез подаване на сигнали за нередности, широкоразпространени публични твърдения за неправомерно поведение, информация от други чуждестранни или национални служби, нова типология на ИП/ФТ или надзорни констатации, свързани със системите и механизмите за контрол на БИП/БФТ или по-всеобхватна рамка за вътрешен контрол. Когато компетентният орган е решил, че е основателно да извърши ad hoc проверка, той следва да определи обхвата на проверката, фокуса на проверката и дали тя ще включва елементи на място, както и дали е необходимо да се ангажират други надзорни органи и да се осъществи сътрудничество с тях.“

4.4.5 Надзорни практики и надзорен наръчник

20. Точка 101, подточка в), тире i) се изменя, както следва:

„i) адекватността на съответните политики и процедури и дали те са свързани с оценката на риска за цялата дейност, както и дали тези политики и процедури се преразглеждат и, ако е необходимо, се актуализират при всяка промяна в оценката на риска за цялата дейност;“

4.4.8 Последващи надзорни действия

21. Точка 117 се изменя, както следва:

„Когато компетентните органи имат подозрения, че неприлагането на ефективни системи и механизми за контрол може да е умишлено, те следва да обмислят по-строги последващи действия, с които би се гарантирало незабавното прекратяване на това

поведение от страна на оценявания субект. При такива обстоятелства компетентните органи следва да си сътрудничат и да обменят информация с органите за пруденциален надзор, и при необходимост, да координират действия с тези органи относно неизпълненията от страна на оценявания субект.“

4.4.9 Обратна информация за сектора

22. В точка 125 се добавя подточка е):

„е) опасения относно качеството и полезността на докладите за съмнителни трансакции.“

23. Точка 126, подточка а) и подточка б) се изменят, както следва:

„а) улесняват и подпомагат прилагането от страна на оценяваните субекти на ефективен рисков базирен подход, включително чрез публикуване на най-добрите практики, определени в сектора;“

„б) не насърчават или оправдават пряко или косвено неоснователното отстраняване на риска, свързано с цели категории клиенти в съответствие с Насоките относно политиките и контрола за ефективното управление на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма (ИП/ФТ), когато предоставят достъп до финансови услуги съгласно Директива (ЕС) 2015/849 и насоките на ЕБО относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ, и по-специално насоки 4.9, 4.10 и 4.11.⁹;“

24. В точка 126 се добавя подточка в):

„в) когато множество компетентни органи отговарят за надзора, свързан с БИП/БФТ на оценяваните субекти в един и същ сектор в държавата членка, тези компетентни органи следва да координират действията си и да обмислят издаването на съвместни насоки, за да определят съгласувани очаквания. Компетентните органи следва да преценят дали други органи могат да бъдат отговорни за издаване на насоки по свързани въпроси, и ако е така, да се координират с тези органи, както е уместно.“

25. Точка 127 се изменя, както следва:

„Компетентните органи следва да обмислят сътрудничество с оценявани субекти и други подходящи заинтересовани страни, когато разработват насоки относно надзора, и следва да определят най-ефективния начин, по който да осъществят този контакт. Това сътрудничество може да включва, наред с другото, процес на обществени консултации,

⁹ Насоки на ЕБО съгласно член 17 и член 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно комплексната проверка на клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид при оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки („Насоки относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ“) [EBA/GL/2021/02](#).

ангажиране със сектора, особено когато секторът отскоро се регулира и наблюдава, ангажиране с търговски сдружения, звена за финансово разузнаване, правоприлагащи органи, други компетентни органи или правителствени агенции, или участие в консултативни форуми. Компетентните органи следва да гарантират, че е обхванат достатъчен дял от заинтересовани страни, на които насоките ще окажат въздействие, както и че е отделено достатъчно време, за да могат заинтересованите страни да изразят своите мнения.“

26. Точка 128 се изменя, както следва:

„Компетентните органи следва периодично да оценяват адекватността на своите съществуващи насоки, предоставени на сектора, по-специално когато даден сектор отскоро се регулира или наблюдава. Тази оценка следва да се извършва редовно или на ad hoc основа, и може да бъде предизвикана от определени събития, включително промени в националното или европейското законодателство, изменения в националната или наднационалната оценка на риска, или въз основа на обратна информация от сектора. Ако компетентните органи определят, че съществуващите насоки вече не са актуални или подходящи, те следва без ненужно забавяне да съобщят на сектора за необходимите изменения.“

4.4.10 Обучение на персонала на компетентния орган

27. Точка 133 се изменя, както следва:

„Компетентните органи следва да разработят програма за обучение, която следва да бъде адаптирана, за да отговаря на нуждите на специфичните функции в рамките на компетентния орган, като се вземат предвид характеристиките на секторите, които са под техен надзор, служебните им задължения, старшинството и опита на персонала. Компетентните органи следва да актуализират тази програма за обучение и да я преразглеждат редовно, за да гарантират, че тя остава актуална.“

Компетентните органи следва да гарантират, че предоставеното обучение е достатъчно всеобхватно, така че съответният персонал да разполага с подходящи технически познания за надзора на оценяваните субекти. Ако е необходимо, компетентните органи следва да ангажират външен доставчик на обучение.

При нужда компетентните органи следва да следят нивото на обучение, през което преминават отделните членове на персонала или целите екипи.“

28. Добавя се нова точка 133А:

„133А. Когато компетентните органи използват услугите на външни страни за изпълнение на (някои части от) своя надзорен план или на конкретна надзорна задача, както е

посочено в раздел 4.4.7, или по друг начин делегират надзорни задачи на други надзорни органи, компетентните органи следва също така да обмислят включването на всяка такава външна страна в своята програма за обучение.“

29. Точка 134, подточка в) и подточка г) се изменят, както следва:

„в) да оценяват адекватността, пропорционалността и ефективността на политиките и процедурите на оценяваните субекти за БИП/БФТ, включително всички софтуерни и други технологични инструменти, както и по-широките правила за управление и вътрешен контрол в зависимост от собствената оценка на риска и бизнес моделите на оценяваните субекти;“

„г) да разбират различните продукти, услуги и финансови инструменти, както и рисковете, на които са изложени, включително рисковете, свързани с основните технологии, използвани при предоставянето на тези продукти, услуги и инструменти;“

30. В точка 134 се добавя подточка ж):

„ж) да разбират технологията, която стои в основата на бизнес моделите, операциите и механизмите за контрол на оценяваните субекти, за да могат да оценяват рисковете и механизмите за контрол и да позволят подходящото внедряване на надзорни инструменти (с помощта на технологии).“

31. Точка 135 се изменя, както следва:

„Обучението следва да бъде пригодно към свързаните с БИП/БФТ отговорности на съответния персонал и висшето ръководство, и може да включва вътрешни и външни курсове за обучение и конференции, курсове за електронно обучение, информационни бюлетини, дискусии за обсъждане на случаи, набиране на персонал, обратна информация относно завършени задачи и други форми на „обучение чрез практика“. Когато е необходимо и целесъобразно, компетентните органи следва също така да обмислят запълване на съществуващи пропуски в знанията чрез стратегическо наемане на персонал или да се възползват от подкрепата на вътрешни специалисти, като например специалисти в областта на информационните технологии.“

32. Добавя се точка 135А:

„135А. Когато в една държава членка няколко компетентни органа отговарят за надзора във връзка с БИП/БФТ на един и същ сектор, компетентните органи следва да обмислят предоставянето на съвместно обучение, за да се постигне общо разбиране на приложимата рамка и за начина на прилагане и да се създаде съгласуван надзорен подход. Компетентните органи може също така да се възползват от споделяне на информация между компетентните органи и с други съответни национални и

чуждестранни органи, например органи за пруденциален надзор, ЗФР, съответните органи на ЕС, както и надзорните органи в областта на БИП/БФТ на други държави.“

- vi. **Изменения на „Насока 4.5: Етап 4 — Наблюдение и актуализиране на модела на РБН“**

4.5.2 Преглед на модела на РБН, свързан с БИП/БФТ

33. В точка 148 подточка б) се изменя, както следва:

„а) професионален и технически експертен опит;“